GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשע"ח, 2018
מספר השאלון: 011281
שם התלמיד/ה: _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שלוש שעות.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.
חלק ראשון — הבנה והבעה — 50 נקודות
חלק שני — לשון — 50 נקודות
פרק א: שם המספר, אותיות השימוש ומילות היחס
פרק ב: תחביר / פרק ג: מערכת הצורות — יש לבחור באחד הפרקים
סה"כ — 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
ד. הוראות מיוחדות: 1. יש לקרוא את הטקסטים שבנספח ולענות על השאלות בגוף שאלון זה, לפי ההוראות.
2. לכתיבת טיוטה אפשר להשתמש בעמודים האחרונים (19–20) של השאלון.
ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.
נספח: טקסטים.

בהצלחה!

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

השאלות

חלק ראשון — הבנה והבעה

(50 נקודות)

קרא את הטקסטים (1)–(4) שבנספח המצורף, וענה על כל השאלות 1–3 שלפניך.

הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

(נספח: לפניך ארבעה טקסטים. קרא אותם, וענה על השאלות בשאלון המחברת המצורף.)

.1 (30 נקודות)

כתיבה ממזגת (30 נקודות)

בשנים האחרונות לפני כל מכבייה מתעורר דיון ציבורי בדבר חשיבותה של המכבייה והמשך קיומה.

על סמך ארבעת הטקסטים (1)–(4) שקראת, כתוב סקירה שמטרתה להביא לפני מקבלי ההחלטות מידע שיסייע להם להכריע בשאלה אם להמשיך לקיים את משחקי המכבייה או לבטלם.

בסקירה דון בשאלה זו משלושה היבטים, על פי בחירתך: מקצוענות בספורט, ציונות ולאומיות, יחסי ישראל עִם יהודי התפוצות, ערך השוויון.

הקפד על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הסקירה ובסופה (ביבליוגרפיה).

כתוב בהיקף של כ־250–300 מילים. השתמש בעמודים 2–3 לכתיבת טיוטה, ואת הסקירה כתוב בעמודים 4–5.

.2 (7 נקודות)

בעקבות הסקירה שכתבת, כתוב מהי עמדתך בנוגע להמשך קיומה של המכבייה. ציין איזה מן הנימוקים שקראת בטקסטים השפיע על עמדתך. הסבר את תשובתך. (7 נקודות)

.3 (13 נקודות)

א. במאמרי טיעון רבים הכותבים מביאים טענות של אחרים, השונות מטענות הכותבים.
על פי **טקסט 4**, כתוב שתי טענות של אחרים שהכותב מביא, וליד כל טענה העתק את הביטוי הלשוני (מילים, צירופים) המעיד שהיא טענה של אחרים. (10 נקודות)

ב. הסבר כיצד הבאת דברים של אחרים מסייעת לכותבי מאמרים בחיזוק דבריהם. (3 נקודות)

חלק שני — לשון

(50 נקודות)

בחלק זה שלושה פרקים. עליך לענות על שני פרקים: על פרק א — חובה, ועל אחד מן הפרקים ב–ג.

פרק א: שם המספר, אותיות השימוש ומילות היחס — חובה (10 נקודות)

בפרק זה ענה על שאלות 4–5.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

לפניך שני פרקים: פרק ב — תחביר, פרק ג — מערכת הצורות.

בחר **בפרק שלמדת:** בפרק ב — תחביר **או** בפרק ג — מערכת הצורות.

בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה ענה על ארבע מן השאלות 6–10 (לכל שאלה — 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע מן השאלות 11–15 (לכל שאלה — 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

שם המספר ואותיות השימוש

4. (7 נקודות)

א. לפניך קטע. במשפטים אחדים בקטע כתובות אפשרויות להגיית שם המספר, ובמשפטים אחרים מודגשים מספרים.

במשפטים שבהם כתובות אפשרויות להגיית שם המספר **הקף** את הצורה הנכונה של שם המספר, ובמשפטים שבהם מודגשים מספרים, **כתוב במילים** את המספרים המודגשים (אין צורך לנקד).

במכבייה הרביעית בשנת 1953 השתתפו 890 ספורטאים מעשרים **וְאֶחָד / וְאַחַת** ארצות.

במכבייה התשיעית בשנת 1973 השתתפו **2,694** _____ ספורטאים וספורטאיות מ־27 ארצות.

המכבייה ה־20 נערכה בשנת **אַלְפַּיִם וְשִׁבַּע עֶשְׂרֵה / אַלְפַּיִם וְשִׁבְעָה עָשָׂר / אַלְפַּיִם וּשְׁבַע עֶשְׂרֵה / אַלְפַּיִם וּשְׁבְעָה עָשָׂר**.

טקס הפתיחה של המכבייה ה־20 נערך באיצטדיון טדי בירושלים ב־ **6** _____ ביולי 2017.

מספר הארצות שהשתתפו במכבייה האחרונה גדול פי **4** _____ ממספר הארצות שהשתתפו בה בשנותיה הראשונות.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

ב. **כתוב במילים** את המספר 18 בכותרת התמונה שלפניך. נקד את המספר 18 ניקוד שיבטא את ההגייה התקנית.

מדליות שהופקו לקראת המכבייה ה־18 _____

ג. לפניך פרסום של האקדמיה ללשון העברית (מתוך דף הפייסבוק של האקדמיה ללשון העברית).

בפרסום של האקדמיה ללשון העברית מוצגת טעות רווחת בהגיית שם מספר, ומתחתיה מוצגת הצורה התקנית.

הסבר מדוע "חמש שקל" הוא טעות.

5. (3 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

לפניך שלושה משפטים, ובכל משפט חסרה מילת יחס.

במשפטים (1)–(2) **כתוב** את מילת היחס הנתונה בנטייתה הנכונה, ובמשפט (3) **הקף** את מילת היחס המתאימה מבין האפשרויות הנתונות.

(1) נשיא המדינה בירך את משתתפי המכבייה ה־20 ואמר להם: "ברוכים הבאים לירושלים! ברוכים הבאים לישראל! ברוכים הבאים הביתה. כמה כיף לראות _____ **(את)** כאן בירושלים, בירת ישראל הנצחית."

(2) בטקס פתיחת המכבייה ה־19 אמר ראש הממשלה: "אני פונה אליכם, אורחינו מחו"ל: חלק לא קטן _____ **(מן)** מבקרים פה בפעם הראשונה. אחרי שתגיעו לשיאים ותזכו במדליות, צאו וטיילו בארץ. הארץ הזו שלכם."

(3) נבחרת הוותיקים של ישראל בכדורגל ניצחה **אֶת הַ / בַּ / נֶּגֶד הַ / לַ** משחק שנערך נגד נבחרת ארגנטינה.

תחביר

6. (10 נקודות)

א. לפניך שלושה משפטים מורכבים I–III.

בכל אחד מן המשפטים I–III **תחם** את הפסוקית, וציין מעליה את תפקידה התחבירי במשפט.

I. **יקותיאלי קיווה כי בצד הספורט תשמש המכבייה גם במה ליהודי העולם לקיום תחרויות בתחומי האומנות: שירה, ציור, פיסול וכדומה.**

II. **השאלה היא אם מבחינה לאומית יש ערך לקיומם של משחקי המכבייה.**

III. **נראה כי במשך השנים איבדו המכביות את כוח המשיכה שלהן.**

ב. לפניך שני משפטים I–II. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. **בשנים האחרונות הולכת ופוחתת החשיבות הלאומית של המכבייה.**

II. **המכבייה הראשונה תרמה להרמת המורל בקרב יושבי הארץ, והיא אף הרימה את קרנה של התנועה הציונית בקרב יהדות התפוצות.**

(1) בכל אחד מן המשפטים I–II **הקף** את כל הנשואים.

(2) רק אחד מן הנשואים שהקפת במשפטים אלה אינו נשוא מורחב.

העתק אותו. _____

7. (10 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

א. לפניך משפט. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

המכבייה השלישית הייתה אמורה להיערך בשנת 1938, אולם מאורעות הדמים בארץ, הזעזועים הגדולים באירופה, השואה של העם היהודי ומלחמת העצמאות — כל אלה גרמו לדחיית המכבייה, והיא נערכה רק בשנת 1950.

(1) ציין את סוגו התחבירי של המשפט. _____

(2) במשפט יש חלק כולל. ציין מהו תפקידו התחבירי. _____

(3) מה תפקידו התחבירי של הצירוף "כל אלה" במשפט, ומדוע בחר הכותב להוסיף צירוף זה למשפט?

(4) במשפט זה ו"ו החיבור מופיעה פעמיים:

ומלחמת העצמאות _____

והיא _____

ציין בין אֵילו חלקים במשפט היא מחברת בכל פעם.

ב. לפניך שני משפטים I–II. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. **בשנות השלושים והארבעים של המאה העשרים התמודד העַם היהודי עִם איום חיצוני — אנטישמיות חריפה וקיצונית.**

II. **המכבייה השביעית שנערכה בשנת 1965 זכורה בזכות השתתפותו של מרק ספיץ, שחיין אמריקני בן 15, שהגיע למכבייה עם נבחרת יהודי ארצות הברית ולימים נעשה למהיר שחייני העולם.**

(1) בכל אחד מן המשפטים I–II יש תמורה. הקף אותה.

(2) **העתק** מכל אחד מן המשפטים I–II את המילה או את הצירוף שהתמורה ממירה, וציין את תפקידם התחבירי במשפט.

משפט I: _____ התפקיד התחבירי: _____

משפט II: _____ התפקיד התחבירי: _____

8. (10 נקודות)

א. לפניך שלושה משפטים I–III, ובהם חלקים כוללים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. **הספורטאים היהודים אינם רק נציגי מולדותיהם, אלא גם נציגי העם היהודי.**

II. **הספורטאים אינם משתתפים באליפות אסיה, אלא באליפות אירופה.**

III. **בימינו המכבייה היא אירוע שאין לו כל הצדקה לאומית או ספורטיבית.**

(1) בכל אחד מן המשפטים I–III סמן את החלק הכולל.

(2) ציין את תפקידו התחבירי של כל חלק כולל שסימנת.

התפקיד התחבירי של החלק הכולל במשפט I: _____

התפקיד התחבירי של החלק הכולל במשפט II: _____

התפקיד התחבירי של החלק הכולל במשפט III: _____

(3) ציין את הקשר הלוגי בכל אחד מן החלקים הכוללים.

הקשר הלוגי בחלק הכולל במשפט I: _____

הקשר הלוגי בחלק הכולל במשפט II: _____

הקשר הלוגי בחלק הכולל במשפט III: _____

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-www.guyai.co.il · GuyAI

ב. לפניך ציטוט מדבריה של ספורטאית.

"בתחום הספורט אתה נמדד על פי מעשיך ולא על פי מי שאתה". (אלתה ג'יבסון, שחקנית טניס)

(1) ציין מהו הקשר הלוגי במשפט זה. _____

(2) בחר מבין מילות הקישור שלפניך מילת קישור אחת מתאימה, וכתוב את המשפט מחדש באמצעותה. שמור על משמעותו המקורית של המשפט.

או, אלא, אִם, ואילו

9. (10 נקודות)

א. בראש כל אחד מן הסעיפים (1)–(3) שלפניך יש משפט דו־משמעי מודגש.

בכל סעיף ענה על השאלה או השאלות שאחרי המשפט.

(1) **בני הזוג התאהבו במכבייה.**

- **הקף** את המילה היוצרת את הדו־משמעות במשפט.
- אפשר לנתח את המילה היוצרת דו־משמעות במשפט בשני תפקידים תחביריים שונים. ציין את שני התפקידים התחביריים.

תפקיד תחבירי: _____

תפקיד תחבירי: _____

(2) **דנה ביקשה מדניאלה את הכרטיס שלה למופע הפתיחה של המכבייה.**

כתוב את שתי המשמעויות השונות העולות ממשפט זה.

משמעות I: _____

משמעות II: _____

(3) **אִם הספורטאית, שהתרגשה מאוד מן ההישג בתחרות, הודתה למאמן.**

לפניך שלוש שאלות. **הקף** רק את השאלה שהתשובה עליה אינה חד־משמעית על פי המשפט.

מי הודתה? מי התרגשה? למי היא הודתה?

ב. לפניך משפט מורכב, ובו פסוקית מצומצמת.

רבים ראו במכבייה תשובה על הניסיונות להשפיל את העם היהודי.

(1) תחם את הפסוקית המצומצמת במשפט.

(2) ציין את התפקיד התחבירי של הפסוקית המצומצמת. _____

(3) ציין את התפקיד התחבירי של המילים המסומנות בקו במשפט. _____

(4) • המר את המשפט במשפט פשוט (בלי פסוקית מצומצמת). _____

- במשפט הפשוט שכתבת, ציין מהו התפקיד התחבירי החדש של המילים המסומנות בקו במשפט הנתון. _____

10. (10 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-www.guyai.co.il · GuyAI

לפניך קטע ממאמר שכתבה תלמידה בבחינת הבגרות. בקטע יש שיבושים אחדים בתחום התחביר.
בימינו קיימות תופעות שליליות הקשורות בהתנהגותם של בני נוער והנגרמים מחוסר פעילות חברתית והיעדר מסגרת חברתית אמיתית.
נשאלת השאלה עד כמה תנועת הנוער יכולה לצמצם משמעותית תופעות שליליות מעין אלה? האם היום, שאנו מוקפים באמצעים טכנולוגיים מגוונים, יש מקום לתנועות הנוער של פעם? האם הם רלוונטיות לימינו? פעם החשיפה לאלימות ואלכוהול אינה הייתה רחבה כפי שהיא היום. התפשטות התופעה שבה בני נוער מתבגרים מהר מדי ומושפעים מתרבות רעה גורמים לנו לחשוב מה ניתן לעשות בכדי למגר את התופעה.
לדעתי, תנועת הנוער היא מסגרת חברתית אשר יכולה לתמוך ולעזור לבני נוער.

א. השלם את הטבלה שלפניך: **העתק** מן הקטע שלושה שיבושים בתחום התחביר, **וכתוב** את הנוסח התקין לכל שיבוש.

	השיבוש	הנוסח התקין
1		
2		
3		

ב. בחר באחד השיבושים שציינת, והסבר במונחים תחביריים מהו השיבוש.

ג. לפניך רשימת מילות תנאי נפוצות, אך שתיים מהן אינן תקינות:
אם, בְּאִם, במידה ו, אִילו, אילולא, לו
(1) הקף את שתי מילות התנאי שאינן תקינות.
(2) במשפטים שלפניך שבץ מילת תנאי מתאימה מבין מילות התנאי התקינות שברשימה.
I. _____ היית מתאמן יותר, היית יכול לנצח במשְׂחֵה הגמר.
II. _____ תתאמן יותר, יש סיכוי שתוכל להשתתף במכבייה הבאה.
III. _____ קנינו כרטיסים מראש, לא היינו יכולים להשתתף בטקס הפתיחה.

מערכת הצורות

11. (10 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

א. לפניך קטע, ובו פעלים מודגשים. קרא את הקטע, וענה על השאלות שאחריו.

כמה דקות לפני טקס פתיחת המכבייה ה־15 **אֵרַע** אסון נורא: גשר עץ אשר **הֻצַּב** מעל נחל הירקון המזוהם קרס. עשרות ספורטאים נפלו לנחל. לקראת המכבייה ה־16 הוקם לראשונה אגף המטפל בנושא הבטיחות, כדי להבטיח שמקרים כאלה לא **יִשָּׁנוּ**.

(1) ציין בטבלה את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים המודגשים בקטע.

הפעלים	שורש	בניין
אֵרַע		
הֻצַּב		
יִשָּׁנוּ		

(2) **הקף** את צורת ההווה באותו הבניין של הפועל **יִשָּׁנוּ**.

שְׁנוּיִים מְשַׁנִּים נִשְׁנִים מְשַׁנְּנִים

(3) במשפט שלפניך כתובה מילה פעמיים: פעם בצורה המשקפת הגייה נכונה ופעם בצורה המשקפת הגייה שגויה.

הקף את הצורה המשקפת את ההגייה הנכונה.

גשר עץ הוצב מעל נחל הירקון **המְזֻהָם** / **מְזֹהָם**.

ב. לפניך קטע, ובו רשמים מטקס הפתיחה של המכבייה העשרים. בקטע מילים מודגשות — מקצתן תקינות ומקצתן אינן תקינות.

במכבייה **נִכְרָכִים** יחד הפֵּן הספורטיבי, האישי והציוני. דוגמה לכך הייתה בטקס הפתיחה של המכבייה העשרים: **סְפּוֹרְטָאִי** קנדי **הֶצִיע** נישואין לבת זוגו כשהוא נרגש **וּמְעוֹדָד** מצהלות של אלפי הצופים. אין ספק כי מאירועים כאלה **נוֹלְדוֹת** אגדות.

(1) מבין המילים המודגשות **הקף** רק את המילים שאינן תקינות.

(2) בחר במילה אחת שהקפת, וענה על אחד מן הסעיפים I–II שלפניך.

I. הסבר במונחים דקדוקיים מדוע המילה שבחרת אינה תקינה.

או

II. נקד את המילה שבחרת באופן שישקף הגייה נכונה.

12. (10 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

א. לפניך קטע על פי דבריו של יוסף יקותיאלי, ובו פעלים מודגשים. קרא את הקטע וענה על השאלות שאחריו.

המכבייה, כינוס הספורט העולמי שלנו, תשמש לנו מבחן כוחות ועלייה במדרגות חינוך הספורט, ועל פי תוצאותיה **נָכוֹנוּ** לנו צעדינו בעתיד. מלבד מבחן הספורט תשמש המכבייה מבחן לאומי למאות ואלפי הצעירים אשר **יַעֲלוּ** לארץ־ישראל. הם **יִשְׁאֲפוּ** את אוויר המולדת, **יַאֲזִינוּ** לשפת עמם **הקָמָה** לתחייה **וְיָשׁוּבוּ** לגולה מלאי עוז ומרץ עד בוא זמנם לעלות ארצה.

(1) **הקף** את הפועל היוצא דופן מבחינת הגזרה, על פי ההקשר בקטע.

נָכוֹנוּ קָמָה יַעֲלוּ יָשׁוּבוּ

(2) **הקף** את הפועל היוצא דופן מבחינת הבניין, על פי ההקשר בקטע.

יַעֲלוּ יַאֲזִינוּ יָשׁוּבוּ יִשְׁאֲפוּ

(3) **הקף** את צורת העתיד באותו הבניין של הפועל **נָכוֹנוּ**.

יָכִינוּ יְכַנּוּ יְכוֹנְנוּ יִכּוֹנוּ

ב. לפניך משפטים, ובכל משפט מודגשת מילה.

- לא אחת מובעת **תְּמִיהָה** אם האירוע הזה נחוץ.
- היו שהאמינו כי **הַהִתְעָרוּת** במדינה שבה הם חיים תמחק את האנטישמיות.
- קונסטנטין מטוסביץ' הוא שיאן ישראל בקפיצה **לַגֹּבַהּ**.
- בשנים האחרונות **פָּחֲתָה** ההתעניינות במכבייה.
- בארץ־ישראל **הִתְהַוָּה** "היהודי החדש".
- כיום כמעט אין זכר לחָזוֹן של יקותיאלי שארץ־ישראל תהיה מרכז רוחני לתפוצות.

מיין בטבלה שלפניך את המילים המודגשות על פי הגזרה: גזרת השלמים או גזרת נחי ל"י/ה.

שלמים	נחי ל"י/ה

ג. לפניך צירופי מילים, ובכל אחד מהם המילה הראשונה מודגשת.

תְּפוּצָה יהודית _____

תּוֹדָעָה לאומית _____

מַסַּע שורשים _____

לצד כל צירוף כתוב שם פועל מאותו שורש של המילה המודגשת בכל בניין שתבחר.

13. (10 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

א. לפניך שלושה משפטים, ובהם שלוש מילים מודגשות.

- רבים קיוו כי המכבייה תשמש **מָנוֹף** להגדלת היישוב היהודי בארץ.
- הקבוצה יכולה **לְמַנֵּף** את הניצחון שלה כדי לעלות לליגת העל.
- אני שמח ומתרגש **לְהָנִיף** את דגל המדינה בטקס הפתיחה של המכבייה.

כל אחת מן המילים המודגשות מייצגת שלב בתהליך של יצירת שורש תנייני.
כתוב את שלוש המילים לפי סדר התהליך. _____

ב. לפניך משפט על פי טקסט 1 ובו שלוש מילים מודגשות.
המכבייה הראשונה **תִּרְמָה** ל**הֶרֵמַת** המורל בקרב יושבי הארץ ו**הֵרִימָה** את קרנה של התנועה הציונית בקרב יהדות התפוצות.
(1) מבין שלוש המילים המודגשות במשפט **הקף** את המילה שנוצרה משורש תנייני.
(2) **כתוב** מהו שם העצם שממנו נגזר השורש התנייני. _____

ג. לפניך שני משפטים, ובהם שלוש מילים מודגשות.

- ארגון "מכבי" העולמי אימץ את תפיסתו של יקותיאלי, ולרכיב הספורט נוסף גם **המֵנִיעַ** של חיזוק הקשר בין יהדות התפוצות לארץ, אולם כיום אין כמעט זכר לחזון של יקותיאלי שארץ־ישראל תהיה מרכז רוחני לתפוצות ואמצעי ל**מְנִיעַת** התבוללות.
- ספורטאים יהודים מארץ־ישראל היו **מְנוּעִים** באותה תקופה מהשתתפות באולימפיאדה.

(1) מבין שלוש המילים המודגשות **הקף** את המילה או את המילים שהאות מ"ם שבהן היא שורשית.
(2) בטבלה שלפניך מיין את שלוש המילים המודגשות לשתי קבוצות לפי הבניין, וציין את הבניין של כל קבוצה.

(3) ציין את חלק הדיבור של המילה **מֵנִיעַ** שבמשפט הראשון. _____

14. (10 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

א. לפניך מונחים מתחום האימון הגופני שחידשה האקדמיה ללשון העברית.

מְסִלַּת כושר — מתקן לאימוני כושר, ובו מסילה קצרה. בשעת הפעלת המתקן המסילה נעה והמתאמן צועד או רץ עליה. שם רווח למתקן זה הוא **הֲלִיכוֹן**.

מָאוֹץ (סְפְּרִינְט) — מרוץ תחרותי למרחקים קצרים.

לַחֲצִית — מכשיר קפיצי לחיזוק שרירי היד.

מוֹנֶה פסיעות — מכשיר הנישא על גוף האדם ומונה את פסיעותיו על ידי חישת תנועת הגוף.

(1) מיין בטבלה את המילים שלפניך לשתי קבוצות לפי דרך התצורה.

מְסִלָּה הֲלִיכוֹן מָאוֹץ לַחֲצִית מוֹנֶה פסיעות

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

(2) ציין את השורש של כל אחת מן המילים שדרך תצורתן היא שורש ומשקל.

ב. לפניך משפט, ובו מילים מודגשות.

עשרות אלפי **רָצִים וְרָצוֹת** השתתפו בְּמֵרוֹץ הלילה של תל אביב.

(1) מהו השורש המשותף למילים המודגשות? _____

(2) מהו חלק הדיבור של המילים **רָצִים וְרָצוֹת** המודגשות במשפט הנתון? _____

ג. בכל מכבייה נבחר אחד הספורטאים לשאת את לפיד המכבייה.

לפניך כמה מילים. **הקף** את המילה המתאימה לְכַנּוֹת את נושא הלפיד, **והסבר** את תשובתך במונחים דקדוקיים.

לַפִּידוֹן לַפִּידָן לַפִּידוֹת לַפִּידְיָה

הסבר: _____

15. (10 נקודות)

א. לפניך שני משפטים, ובהם שתי מילים מודגשות.

- "שמונים מדינות — **לֵב** אחד". (סיסמת המכבייה ה־20)
- "**צֵל** כבד הוטל על המדינה". (טקסט 1, שורות 40–41)

שתי המילים המודגשות שייכות לגזרת הכפולים.

בחר באחת מן המילים **לֵב** או **צֵל**, והוכח שהיא שייכת לגזרת הכפולים.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

ב. לפניך שני משפטים, ובהם שתי מילים מודגשות.

- באירוע הפתיחה של המכבייה חברי המשלחות **חָגִים** סביב האיצטדיון.
- בלוח השנה מצוינים כל ה**חַגִּים** והמועדים.

(1) מבין שתי המילים המודגשות **הקף** את המילה השייכת לגזרת הכפולים.

(2) ציין את השורש של המילה המודגשת האחרת (שלא הקפת). _____

(3) ציין את השורש של המילה **מוֹעֲדִים** הכתובה במשפט השני. _____

ג. לפניך מילים מודגשות מתחום הספורט הנוטות במשקלי שמות הפעולה.

הֵאָבְקוּת, שְׂחִיָּה, הִתְעַמְּלוּת, אִגְרוּף, חֲתִירָה,

מִגּוּר (נוקאאוט) — מכת אגרוף שאחריה היריב אינו מסוגל לעמוד שוב על רגליו.

סִבְסוּב — תנועה של שחקן כדורסל שבה רגלו האחת קבועה בַּמָּקום כמו ציר ורגלו השנייה נעה בחופשיות.

(1) השורש של אחת מן המילים המודגשות הוא שורש גזור שם.

ציין את שם העצם שממנו נגזר השורש. _____

(2) מבין המילים המודגשות **הקף** שתי מילים שהמשקל שלהן משותף, **וציין** את המשקל. _____

(3) **קַשָּׁתוּת** היא ענף ספורט שבו קולעים למטרה בחץ וקשת.

האם דרך תצורתה של המילה **קַשָּׁתוּת** היא כמו דרך התצורה של המילים המודגשות שבראש סעיף ג? נמק את תשובתך.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-www.guyai.co.il · GuyAI

נספח 1 – מאמרים

טקסט 1

המכביות: המשחקים האולימפיים של העם היהודי

צבי צמרת

"[...] המכבייה, כינוס הספורט העולמי שלנו, תשמש לנו מבחן כוחות ועלייה במדרגות חינוך הספורט, ועל פי תוצאותיה נכונו צעדינו בעתיד. מלבד מבחן הספורט תשמש המכבייה מבחן לאומי למאות ואלפי הצעירים העברים אשר יעלו לארץ־ישראל לקחת חלק בה. הם ישאפו את אוויר המולדת, יאזינו לשפת עמם הקמה לתחייה וישובו לגולה מלאי עוז ומרץ להמשיך בעבודת עמם עד בוא זמנם לעלות ארצה".

יוסף יקותיאלי, דברים בקונגרס של ההסתדרות העולמית 'מכבי', צ'כוסלובקיה, יוני 1929

כבר בראשית המאה העשרים פרח הספורט היהודי בארצות רבות באירופה, אולם הרעיון של כינוס עולמי של כל הספורטאים היהודים, "אולימפיאדה של יהודים", על אדמת ארץ־ישראל, רעיון שכוּנה אחרי שנים "מכבייה", עלה רק במחצית השנייה של שנות העשרים באותה מאה. היזם הראשי לכינונה של המכבייה היה יוסף יקותיאלי, מעולי העלייה השנייה, שלִימים היה אחד מראשי ארגון "מכבי"[1] וממייסדי ההתאחדות הארץ־ישראלית לכדורגל.

כאשר יזם יקותיאלי את המכבייה היו לו מטרות אחדות: האחת, טיפוח התרבות היהודית — תרבות הגוף ותרבות הרוח — והצגת התרבות היהודית לפני עם ישראל ולפני העולם כולו; השנייה, טיפוח הספורט בקרב היהודים בעולם והדגשה כי הספורטאים היהודים אינם רק נציגי מולדותיהם אלא גם נציגי העם היהודי; והשלישית, הבלטת הרעיון שארץ־ישראל היא מרכז העם היהודי.

ביוני 1929 אישר הקונגרס העולמי של "מכבי" את הצעתו של יקותיאלי לערוך את המכבייה הראשונה באביב תרצ"ב (1932) בתל אביב, במלאת 1,800 שנה למרד בר כוכבא. לקראת האירוע ההיסטורי נבנה איצטדיון במיוחד למכבייה על גדות הירקון. ערב בוא הספורטאים האורחים קושטה העיר תל אביב בכרזות תכולות־לבנות, בכל פינה הובלטו סיסמאות המכבייה, ואל איצטדיון המכבייה זרמו ובאו אלפים. רבים הגיעו לבושי חליפות לבנות וחבושי כובעים תכולים — כיאה לאירוע הציוני הגדול. במגוון התחרויות של המכבייה הראשונה השתתפו 390 ספורטאים, אשר באו למשחקים מ־14 ארצות. בין המשתתפים בלטו 69 מתחרים יהודים מלבנון, מסוריה וממצרים. המכבייה הראשונה תרמה להרמת המורל בקרב יושבי הארץ והרימה את קרנה של התנועה הציונית בקרב יהדות התפוצות.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

המכבייה השנייה נערכה בשנת 1935, בצל עליית הנאצים לשלטון בגרמניה, ובשל כך הרגישו מארגני המכבייה שהפעם יש להעצים את הפגנת השרירים היהודית. רבים ראו במכבייה תשובה מופגנת על הניסיונות שהתעצמו באותם חודשים להשפיל את העם היהודי ולרמוס את כבודו. כמו כן היו שקיוו כי המכבייה תשמש מנוף להגדלת היישוב העברי בארץ. יש לציין שאחרי מאורעות תרפ"ט (1929) הגבילו הבריטים מאוד את העלייה ארצה, ובעקבות זאת תוכננה המכבייה מראש להיות "מכביית עלייה לארץ", כלומר הזדמנות להסתננות של מאות יהודים ארצה. ואכן רבים ממשתתפי מכבייה זו לא שבו לארצות מוצאם.

המכבייה השלישית הייתה אמורה להיערך בשנת 1938, אולם מאורעות תרצ"ו-תרצ"ט בארץ (1936–1939), הזעזועים הגדולים באירופה, השואה של העם היהודי ומלחמת העצמאות — כל אלה גרמו לדחיית המכבייה, והיא נערכה רק בשנת 1950. עקב העובדה ששליש מן העם היהודי נכרת, הגיעו למכבייה השלישית 800 ספורטאים בלבד מ־19 ארצות. המכבייה הרביעית נערכה בסוכות תשי"ד (1953), ומשנה זו המכביות מתקיימות דרך קבע כל ארבע שנים, כמו המשחקים האולימפיים.

המכבייה השביעית, שנערכה ב־1965, זכורה בעיקר בזכותו של מרק ספיץ, שהיה אז שחיין בן 15 שהגיע עם נבחרת יהודי ארצות הברית ולימים נעשה למהיר שחייני העולם. כמו כן זכורה המכבייה ה־15, שנערכה ב־1997 ותוכננה לציין מאה שנים לקונגרס הציוני הראשון ולפתוח את אירועי שנת היובל למדינת ישראל. כמה דקות לפני טקס פתיחת מכבייה זו, ששודר בשידור ישיר בטלוויזיה למיליוני צופים, אירע אסון נורא: גשר עץ שהוצב מעל נחל הירקון קרס בשעה שצעדה עליו משלחת אוסטרליה בדרכה לטקס. עשרות ספורטאים נפלו לנחל המזוהם. ארבעה ספורטאים נהרגו ורבים נפצעו. צל כבד הוטל על המדינה כולה, ועל כמה מן האחראים הושתו עונשי מאסר.

אפשר לומר כי חלומו של יקותיאלי לכנס יחד ספורטאים יהודים מן העולם כולו התגשם. עם זאת, מבחינת רמת הספורט גרידא, הישגי הספורטאים היהודים במכבייה הם לא פעם בינוניים ומטה. אחת הסיבות לכך היא שמקצת הספורטאים המצטיינים שנולדו יהודים אינם חשים כל קשר ליהדותם, ומשום כך אינם מוכנים לבוא לתחרויות של יהודים בלבד. לעיתים דווקא בכירי הספורטאים היהודים נמנעים מלבוא לתחרויות המכבייה. התוצאה היא ש"האולימפיאדה של העם היהודי" היא התכנסות ספורטיבית ממעלה שנייה של יהודים מן התפוצות ושל ישראלים במדינת ישראל.

חייבים גם להודות: מבחינה ציונית האירוע משפיע פחות ופחות, מכיוון שהרוח הציונית בארץ נחלשה. מבחינת הספורט, ההישגים הספורטיביים באירוע זה מעטים מאוד ביחס להישגים של הספורט העולמי.

ואף על פי כן ערכה של המכבייה הוא רב. המכבייה היא הוכחה נוספת שמדינת ישראל היא לא רק "מדינה לאזרחיה", אלא גם "מדינת משפחה": מדינתה של המשפחה היהודית בעולם כולו, שאף שהיא פזורה לה על פני ארצות ומדינות שונות, מרכזה בישראל. קשרי דם ותרבות — ובכלל זה "תרבות הגוף" — מחברים בין חלקיה.

(1) "מכבי" — תנועת מכבי העולמית היא תנועה ציונית ספורטיבית, שנוסדה בשנת 1921. התנועה הקימה מוסדות ציבור ומועדוני ספורט רבים, ומדי ארבע שנים היא מקיימת את אירועי המכבייה.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-www.guyai.co.il · GuyAI

מעובד על פי צמרת, צ' (2002). המכביות: המשחקים האולימפיים של העם היהודי. בתוך ח' קאופמן וח' חריף (עורכים), **תרבות הגוף והספורט בישראל במאה העשרים** עמ' 114–128. ירושלים: יד בן צבי.

טקסט 2

האם עוד יש משמעות למכביות

חיים קאופמן

למכביות לא היה מעולם ערך ספורטיבי של ממש. נכון שמדי פעם בפעם היו הבלחות כאלה או אחרות, למשל השתתפותו של מרק ספיץ במכבייה השמינית ב־1969 (הפעם השנייה שבה השתתף במכבייה, לאחר שקבע שיאי עולם וזכה במדליות אולימפיות) או של כדורסלנים שלאחר המכבייה נשארו בארץ, כמו טל ברודי(2). אך כשאנחנו בוחנים את ערכו של מפעל זה, הרי שמדובר בתחרויות חובבניות שרמתן המקצועית הספורטיבית ירודה, ואין בהן שום עניין לציבור מלבד לאלה המשתתפים בהן בפועל. התקשורת לא מסקרת את התחרויות האלה כלל ועיקר, מספר הצופים בהן דל, וחוץ מטקס הפתיחה אין בתחרויות אלה שום דבר המעורר סקרנות של ממש. מכיוון שאין למשחקים אלה כל ערך ספורטיבי, נותר רק הערך הלאומי של משחקים אלה, והשאלה היא אם מבחינה זו יש בכלל ערך לקיומם.

למכביות הראשונות הייתה חשיבות לאומית רבה בהתחשב במציאות של ראשית המאה הקודמת. באותה תקופה נאבקה הזהות היהודית על הגדרתה, וזרמים שונים נתנו ביטוי שונה לזהות זו: יהודים רבים מצאו בהגירה למערב ובהשתלבות בחברה האמריקנית מזור לכל תחלואי העם היהודי; יהודים אחרים ראו בהתבוללות דרך להשתלבות בחברת הרוב בארצות שבהן ישבו, ורק התנועה הציונית התמקדה בהגדרה לאומית בארץ־ישראל. נוסף על המאבק על זהותו עמד העם היהודי כולו בשנות השלושים והארבעים של המאה העשרים לנוכח איום חיצוני — אנטישמיות חריפה וקיצונית יותר מזו שידעה ההיסטוריה היהודית עד אז.

במציאות זו היה למכביות ערך רב: הן נועדו בין השאר להציג לעולם את תרבות הגוף היהודית המתפתחת, בעיקר לנוכח הסטראוטיפ השלילי שרווח באותה תקופה, של היהודי החלש פיזית. הן גרמו לבני נוער יהודים מן הגולה לבוא לארץ־ישראל ולהיווכח במפעל הציוני הקורם עור וגידים, ובכך הוכיחו את מרכזיותו ואת חשיבותו של רעיון זה. הן הדגישו את הסולידריות היהודית לנוכח האנטישמיות.

גם בשנים הראשונות למדינת ישראל עדיין היה למכביות ערך לאומי לא מבוטל. באותה תקופה שימש הספורט אמצעי תעמולה למדינת ישראל לקידום ערכיה הציוניים, להצגת הרעיון שמדינת ישראל היא מרכז העם היהודי והיא דוגלת בקיבוץ הגלויות בציון. חגיגה של ספורט לאומי הנערכת במדינת ישראל, שבה מתקבצים בני נוער יהודים מכל העולם הייתה זירה מרשימה במיוחד להצגת רעיון זה. יתרה מזו, בהשוואה למכביות הראשונות בלטו במיוחד הספורטאים הישראלים, שבהישגיהם הוכיחו כי רעיון "יהדות השרירים" יוכל להתגשם במלואו רק בארץ־ישראל, ורק בה מתהווה "היהודי החדש" — אתוס מרכזי בחשיבה הציונית.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-www.guyai.co.il · GuyAI

עם זאת נראה כי בשנים האחרונות הולכת ופוחתת החשיבות הלאומית של המכבייה. למרות האתוס של "הגורל היהודי המשותף" ומאמצי ההסברה של מדינת ישראל — לרוב אזרחי ישראל אין עניין מיוחד בקהילות היהודיות שבתפוצות, ולרוב הקהילות היהודיות שבתפוצות אין עניין מיוחד במדינת ישראל.

אומנם בשנים האחרונות התגברה האנטישמיות, אך אין להשוותה לזו של אמצע המאה הקודמת. רוב יהודי התפוצות משתלבים בתרבויות של ארצותיהם, וכיום אין כמעט זכר לחזון היותה של ארץ־ישראל מרכז רוחני לתפוצות ואמצעי למניעת התבוללות.

במציאות זו איבדו המכביות את כוח המשיכה שלהן. צריך להודות על האמת: העניין במכבייה פחת לא רק משום שהערך הספורטיבי שלה נמוך, אלא גם בגלל השינוי במערכת היחסים שבין ישראל לבין התפוצות. הציבור בישראל כבר אינו יוצא מגדרו לנוכח "האולימפיאדה של העם היהודי", ולכל היותר מוכן לצפות בטקס הפתיחה, בתנאי שיהיה אטרקטיבי דיו.

איני טוען שצריך להפסיק לקיים את המכביות, ואין זה פסול שמשלחות חובבניות למדי של ספורטאים יהודים חביבים מן התפוצות יבואו לבקר בארץ, אבל האדישות וחוסר העניין שבהם המכבייה מתקבלת כיום בציבור ובתקשורת משקפים הלכה למעשה את המשמעות האמיתית של מפעל זה.

(2) טל ברודי — כדורסלן שהגיע לישראל עם משלחת ארצות הברית למכבייה השביעית, ולאחר מכן החליט לעלות לישראל. הוא הצטרף לקבוצת הכדורסל של מכבי תל אביב, ובשנת 1977 הוא הוביל את הקבוצה לזכייה בגביע אירופה בכדורסל.

מעובד על פי קאופמן, ח' (2/8/2013). האם עוד יש משמעות למכביות. **פורטל המאמנים של ישראל**. אוחזר מ־ http://sport4me.co.il

טקסט 3

מכבייה זה ליהודים

אילנה ברגר

משחקי המכבייה הנערכים ממש בימים אלה בכל רחבי הארץ זוכים לכל מיני כינויים, רובם לא מחמיאים כל כך. אחד מהם הוא "קייטנת ספורט". האם הכינויים השליליים והבדיחות שדבקו באירוע הזה מוצדקים?

כמי שזכתה ב־12 מדליות ב"קייטנת הספורט" הזו בענף הטניס, נראה לי שנקודת המבט שלי עליה רחבה למדי, ועל כן אני מבקשת להביא כאן לפניכם שלוש סיבות בעד עריכת המכבייה ושלוש סיבות נגד עריכתה. מהי המסקנה? אתם תכריעו.

נגד

כי רמתו הספורטיבית של האירוע אינה גבוהה במיוחד.

יש לזכור כי המכבייה היא קודם כול אירוע ספורט, ובשנים האחרונות, אם נודה על האמת, רמתו הספורטיבית אינה גבוהה במיוחד.

רבים מספורטאי ישראל הבכירים מדירים את רגליהם מהאירוע הזה. זכייה במדליה במכבייה נחשבת עדיין זכייה נחמדה אבל אינה נרשמת בספר ההישגים הבולטים של הספורטאים המשתתפים בה.

כי נודף ממנה ריח של גזענות.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-www.guyai.co.il · GuyAI

"האולימפיאדה היהודית" היא רק ליהודים. אנחנו עושים לעצמנו ולבני עמנו את מה שאנו שונאים שאחרים עושים לנו. הבידול הזה אינו עושה לנו שירות טוב או יחסי ציבור טובים בתפוצות, ולכן אולי כדאי לוותר על הרעיון הזה אחת ולתמיד.

כי בכל שנה אנו שוגים באשליה שאם אירחנו מכבייה אנחנו מוכנים לארח אולימפיאדה.

אך זה לא יקרה במילניום הקרוב. יש בדיחה ותיקה על הישראלי ששואלים אותו, איך נארח אולימפיאדה עם בעיות ה"חפיפניקיות" שלנו, והוא עונה "כשנגיע לגשר — נחצה אותו". לצערנו זאת אינה בדיחה, כמו שאתם ודאי זוכרים. יש לנו עוד הרבה מה ללמוד על ארגון אירוע ספורט בסדר גודל כזה, וכדאי שנפסיק להשלות את עצמנו.

בעד

כי יש פוטנציאל לשידוך טוב.

המכבייה היא האתר הלא וירטואלי הגדול ביותר להיכרויות "כשרות למהדרין".

כי התיירים הרבים הבאים למכבייה הם מקור הכנסה טוב למדינה.

כל ספורטאי מגיע עם מלווים שבאים לעודד אותו, ואלה מכניסים למלונות ולמסעדות בארץ מטבע חוץ בהיקף גדול.

כי היא מעודדת עלייה.

אנחנו מכירים מקרים קלסיים של "עולי מכביות" כמו טל ברודי. כל ספורטאי עולה הוא נכס יקר. אבל לא רק ספורטאים — כל מי שמתאהב במדינה שלנו ורוצה לעלות על העגלה — מתקבל בברכה!

מעובד על פי ברגר, א' (21/7/2009). מכבייה זה ליהודים. אוחזר מ־ www.mako.co.il

טקסט 4

המכבייה: זה לא רק ספורט

אריאל בולשטיין

בנאומו בקונגרס הציוני השני השמיע מקס נורדאו, אחד מאבות הציונות, קריאה נועזת להחייאה של "יהדות השרירים". באותה תקופה ראו ביהודים אנשים חלשים בגוף ובנפש, והתנועה הציונית הצעירה סברה כי אם יתחזקו היהודים מבחינה פיזית, ישתפר מעמדם גם בזירה המדינית. הסיסמה של נורדאו נפלה על אוזניים קשובות. אומנם שמו של יוסף יקותיאלי, הוגה רעיון המכבייה ומגשימו, אינו ידוע ברבים, אך מפעל חייו קרם עור וגידים והפך להצלחה מוכחת. רעיון "האולימפיאדה היהודית" כבש לבבות וסייע לקרב נוער יהודי מעשרות מדינות אל העשייה הציונית.

אפשר להתווכח על החשיבות הספורטיבית של המכבייה, אבל אין ספק באשר למשמעויות האחרות של המפעל הזה. מדובר ככל הנראה בהתכנסות היהודית הגדולה ביותר, שבאה לבטא אמת פשוטה: אנחנו עם אחד. תובנה זו אולי נשמעת מובנת מאליה לישראלים רבים, אולם בעולם יש קולות לא מעטים המנסים לערער עליה. מי שניסו בזמן האחרון להבאיש את ריחה של המכבייה ולהדביק לה תווית שקרית של "אירוע גזעני" סובלים — סובלים מאוד — כשהם רואים את האחדות היהודית הזאת.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-www.guyai.co.il · GuyAI

ועוד מסקנה, שהיא חשובה במיוחד לנוכח המחלוקות האקטואליות: המכבייה ממחישה בנחרצות
15 ובבהירות את מרכזיותה הבלתי מעורערת של ישראל בעולם היהודי של ימינו. קהילות יהודיות רבות וחשובות עדיין נשארות בגולה. אך אין קהילה בתפוצות, גם לא קהילת יהדות ארצות הברית, שיכולה לקבץ סביבה את הקהילות היהודיות האחרות ולמשוך אותן אליה. החיבור מתאפשר רק במדינת ישראל, ולא במקרה הספורטאים היהודים מכל היבשות נפגשים דווקא בה.

ברוכים הבאים, ספורטאֵי המכבייה!

מעובד על פי בולשטיין, א' (6/7/2017). המכבייה: זה לא רק ספורט. **ישראל היום**. אוחזר מ־ http://www.israelhayom.co.il

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-www.guyai.co.il · GuyAI